

Poměrný volební systém plodí nestabilitu, tvrdí Pehe

Jiří Pehe, ředitel politického odboru Kanceláře prezidenta republiky, v rozhovoru pro LN říká, že při svém nástupu na Hrad očekával větší kulturní šok.

LN: Pane Pehe, jaký program připravujete pro prezidenta na nadcházejících pět let?

Vznik programu je výsledkem diskusí mezi prezidentem a celou prezidentskou kanceláří. To také vypovídá o charakteru prezidentského programu, který není novým obsahově, neboť většinu témat již prezident prosazoval. Jde spíše o priority. Ty by měly být tam, kde má prezident největší ústavní pravomoci.

V některých oblastech jsou ryze formální, ale někde jsou dosti značné. Je to zejména oblast bezpečnosti, kde je prezident vrchním velitelem ozbrojených sil. Dále oblast školství, kde jmenuje rektory. Třetí

oblastí je justice a fungování právního státu.

LN: Ve vašich úvahách se často objevují témata většinového volebního systému a přímé volby hlavy státu. Co hodláte dělat v tomto směru?

Je pravda, že prezident vidí ústavu jako nedokonalou a že potřebuje změny. Je jedním z těch, kteří cítí, že bude třeba do ústavy zasahovat. Půjde ovšem o postupný proces, kterému by se měl věnovat tým expertů. Nejlepší by bylo, kdyby k tomu došlo až na konci volebního období, aby nikdo nepodezíral prezidenta, že si chce posilovat pravomoci.

LN: Co můžeme čekat jako první kroky?

Prezident bude obecně vstupovat do domácí politiky možná méně, ale silněji. Svou autoritou bude určitě změny podporovat, a to uvážlivě a pečlivě na základě analýzy.

Pokud jde o většinový volební systém, prezident předložil již v ro-

ce 1990 návrh systému, v němž kombinoval většinový systém s prvky poměrného. Když se na něj dnes podíváte, nemusíte na něm nic opravovat. Samotný většinový systém má ale i své nevýhody.

LN: A to?

Ve většinovém systému může strana, která má zastoupení 20-30 procent, vyhrát až v 50 obvodech. Poměrné zastoupení poměr odráží daleko přesněji. Další nevýhoda je eliminace malých stran, které se potom prosazují jako platformy ve velkých stranách.

LN: To by ale za nynější roztržitého pravicového bloku mohlo být spíše výhodou, že?

Ano. Uvážlivou kombinací poměrného a většinového systému by se některé jevy daly úspěšně eliminovat. Začíná nám být jasné, že většinový systém produkuje nestabilitu. Pokud příští volby skončí opět nějakým patem, myslím, že to bude i velký vykřičník pro politické strany.

LN: Čili nehodláte propagovat většinový systém pro blížící se předčasné volby?

Prezident tuto změnu nemůže prosadit přímo. Bude ale upozorňovat na to, že poměrný systém plodí nestabilitu, a že existuje jeho návrh z roku 1990, který by nestabilitu mohl odstranit.

LN: Vy jste nyní na Hradě půl roku. Máte už za sebou prvotní kulturní šok?

Musím říci, že mi to opravdu chvíli trvalo. Byl to náraz, protože jsem pracoval napůl jako analytik a novinář, který vedl výzkumné ústavy. Byla to jistá mentální změna, ale onen kulturní šok nebyl až tak nepříjemný. Přiznám se: čekal jsem, že to bude horší. Lidé v prezidentské kanceláři jsou motivováni společným krédem pracovat pro tohoto prezidenta. To je spojitý prvek, který dosti eliminuje i intriky. Do práce rozhodně nepřicházím v hrůze.

Josef Brož